

Η Αγία Ζώνη σε Θράκη, Θάσο και Κωνσταντινούπολη - Προσκύνηση από τον σουλτάνο (Δρ Νικόλαος Μπινόβας, Αρχαιολόγος Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού)

[/ Πεμπτουσία](#)

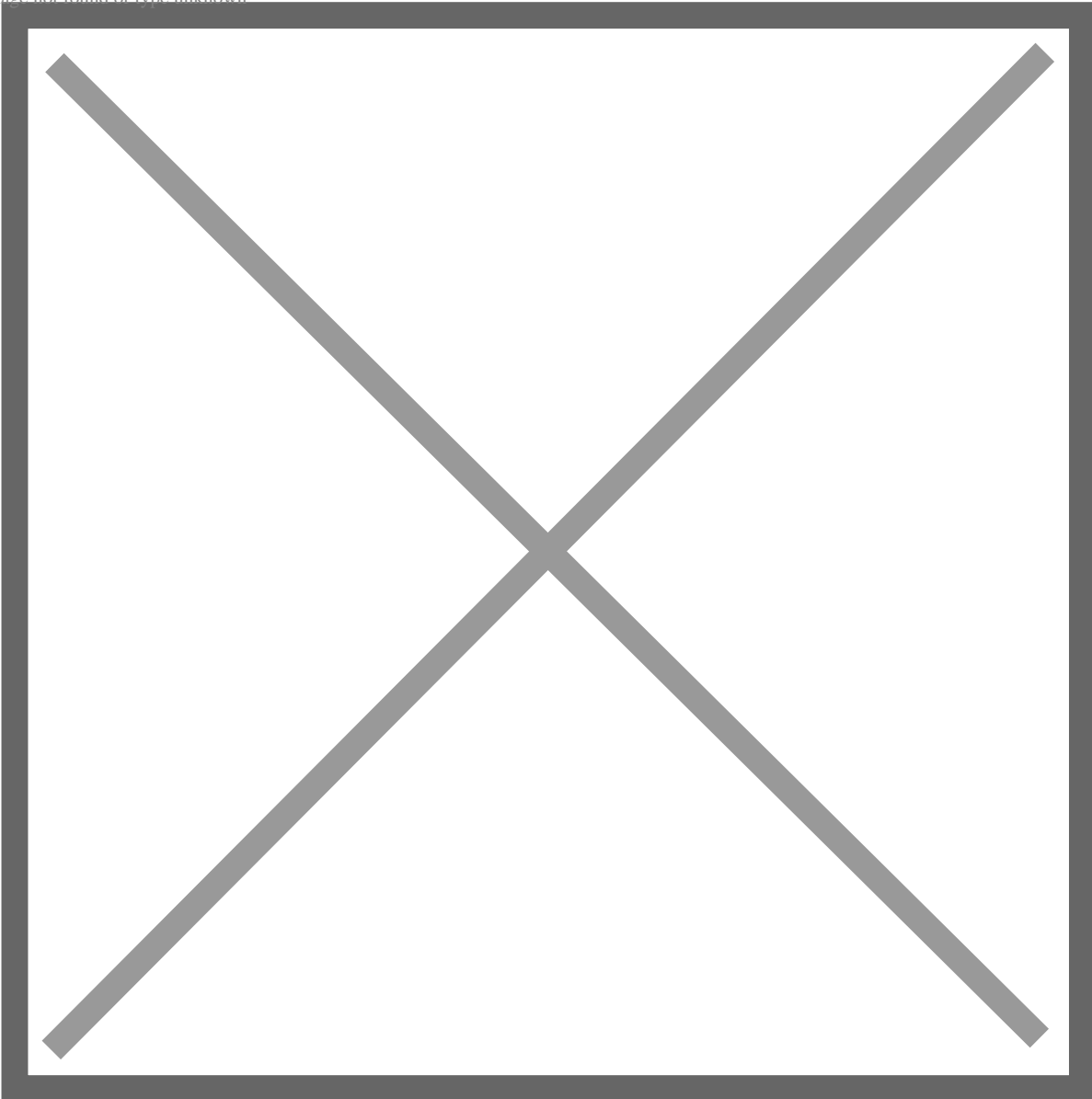

Μετά την επίσκεψη αγιοζωνιτών (αρχιμανδρίτης Σωφρόνιος) στην Ξάνθη, οι Προϊστάμενοι της μονής Βατοπαιδίου απέστειλαν ευχαριστήριο γράμμα (14 Ιουνίου 1827) προς τους προεστούς τη πόλης για την αποστολή από τη «Σύναξιν του Κουτίου της Αγίας Ζώνης»¹⁶.

Η μονή Βατοπαιδίου διέθετε χωράφια και περιβόλια από δωρεές στην Αίνο¹⁷, τα οποία φαίνεται ότι διαχειρίζονταν διορισμένος μετοχιάρης. Ενδιαφέρουσα προς την κατεύθυνση αυτή είναι η πληροφορία επιστολής, την οποία έστειλαν οι αγιοζωνίτες από το Καζαβήτι στη Μονή (12 Φεβρουαρίου 1837) με θέμα τον διορισμό του Κωνσταντίνου Μπασρεζίι ως επιτρόπου των κτημάτων της Μονής στην Αίνο¹⁸.

Οι ιδιοκτησίες αυτές αποτέλεσαν σημείο επαφής και συχνά οι αγιοζωνίτες πατέρες καλούνταν για την τέλεση αγιασμών.

Image not found or type unknown

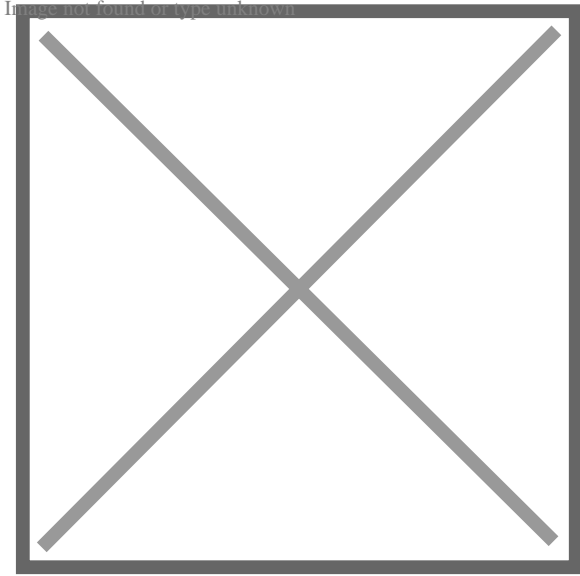

Προσκύνηση της Αγίας Ζώνης.

Διασώθηκε η παράδοση ότι κάποτε οι αγιοζωνίτες φιλοξενήθηκαν στο σπίτι κάποιου ιερέα, η πρεσβυτέρα κρυφά έκοψε ένα μέρος της Ζώνης και μόνο όταν αυτό επιστράφηκε, τότε αναχώρησε το πλοίο που μέχρι τότε ήταν ακίνητο με παράδοξο τρόπο στο λιμάνι¹⁹. Από επιστολή του παπά Σάββα (11 Μαΐου 1827) γίνεται γνωστό ότι οι αγιοζωνίτες επισκέφθηκαν το χωριό Μαΐστρο²⁰ που βρίσκεται ανατολικά της Αίνου. Ο ίδιος παπά Σάββας ανέφερε δεύτερο ταξίδι (6 Ιουνίου 1827)²¹ και αργότερα τρίτο ταξίδι για την ανάσχεση επιδημίας με θανάτους στην Αίνο (15 Ιουνίου 1827).

Επίσης, ανέφερε την πρόσκληση από τις 5 Αυγούστου της αγίας Ζώνης στο Διδυμότειχο και την εκεί παραμονή της έως τις 14 Σεπτεμβρίου. Ο ίδιος πρόσθεσε (22 Αυγούστου 1827) ότι στη συνέχεια η αγία Ζώνη θα επιστρέψει στην

Αίνο, από όπου θα αναχωρήσει στις αρχές Οκτωβρίου με προορισμό την Κιουμουρτζίνα (Κομοτηνή) και Ξάνθη²².

Εικ. 4. Επιστολή αγιοζωνιτών πατέρων από το Διδυμότειχο, 12 Σεπτεμβρίου 1827.

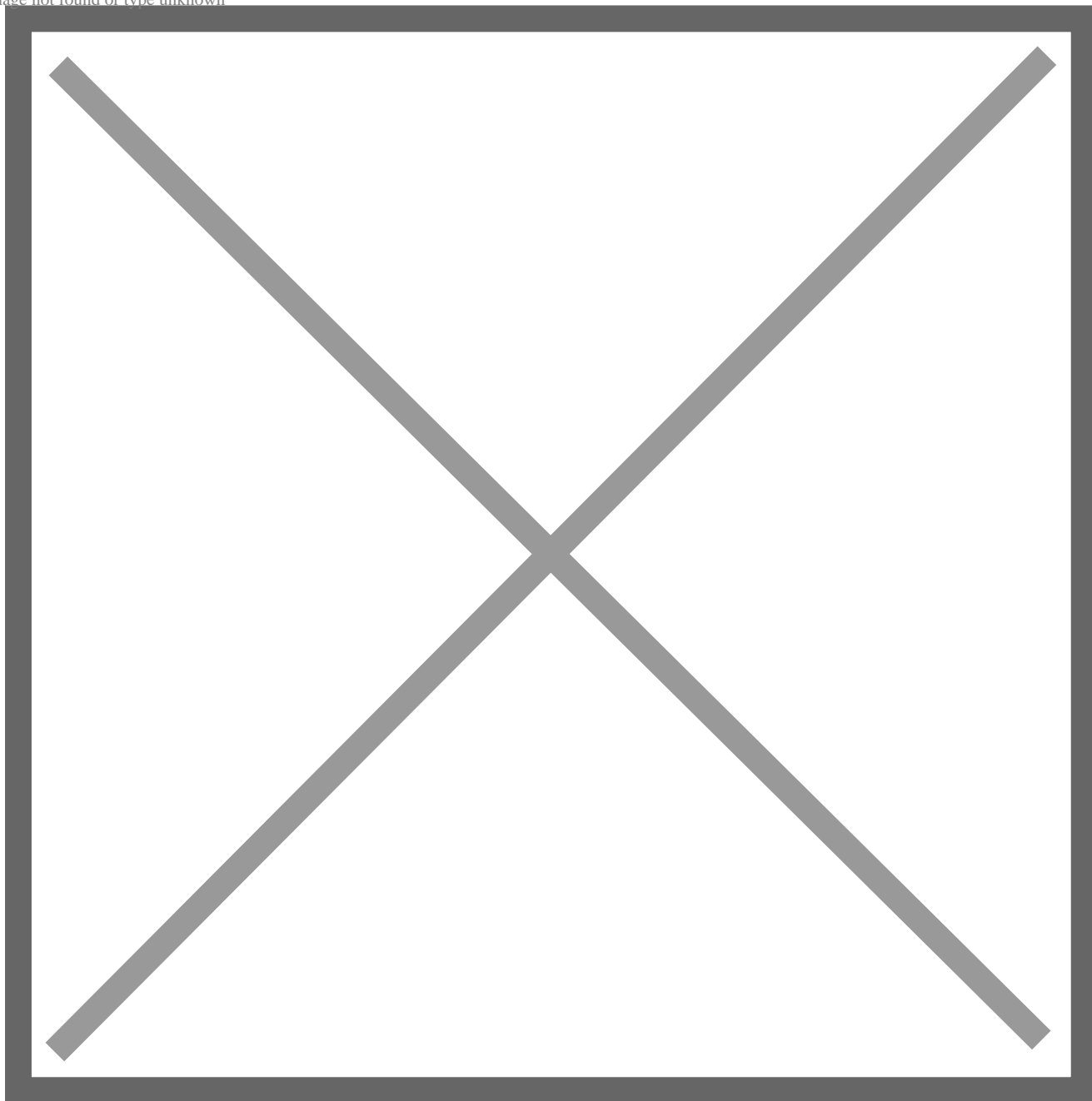
Μετά τα ταξίδια αυτά ο παπά Σάββας έκανε γνωστό (12 Σεπτεμβρίου 1827) ότι μαζί με τους αγιοζωνίτες θα περάσουν πάλι από την Αίνο, κατευθυνόμενοι για δεύτερη φορά στο Διδυμότειχο (εικ. 4) ²³. Αργότερα, οι δημογέροντες της Αίνου με νέο γράμμα (24 Αυγούστου 1836) ζήτησαν την αποστολή της αγίας Ζώνης²⁴ και οι αγιοζωνίτες ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα (4 Νοεμβρίου 1836)²⁵. Οι προσφορές κατοίκων της Αίνου σε χρήμα ήταν συχνές και υπολογίσιμες, όπως του Ιωάννη Κοτρούβογλου που απέστειλε πέντε χρυσά εικοσάρικα συνολικής αξίας 100 γροσίων μαζί με ονόματα συγγενών για μνημόνευση σε αγρυπνία στη Μονή.

Αυτά και το γράμμα του (9 Απριλίου 1837) στάλθηκαν με τον караβοκύρη Ράλλη Ρείζη, ο οποίος μετέφερε επίσης τους αγιοζωνίτες από την Αίνο μέχρι τις εκβολές του Στρυμόνα, προκειμένου αυτοί να παρευρεθούν στην πανήγυρη στις Σέρρες²⁶. Οι δημογέροντες επανήλθαν με δεύτερο γράμμα (14 Μαΐου 1858) ζητώντας την αποστολή της αγίας Ζώνης²⁷.

Μετά τους αγιασμούς που τέλεσαν στη «γένιτζεν» (Γενιτζέ Καρασού, σημερινή κωμόπολη Γενισέας Ξάνθης)²⁸ οι αγιοζωνίτες Προηγούμενος Φιλάρετος και αρχιμανδρίτης Σωφρόνιος ενημέρωσαν (28 Σεπτεμβρίου 1827) την αδελφότητα της Μονής για την πρόθεσή τους να αναχωρήσουν με προορισμό την Κωνσταντινούπολη, σημειώνοντας ότι το Διδυμότειχο «πέφτει παράμερα του δρόμου»²⁹. Ο Φιλάρετος ίσως ταυτίζεται με τον χορηγό εξωτερικού καλλωπισμού του καθολικού (1842)³⁰ και της ανέγερσης εργατόσπιτου στο λιμάνι της Μονής

(13 Απριλίου 1847)³¹. Μεταγενέστερα, το 1864, αγιοζωνίτες συνόδεψαν την αγία Ζώνη στην Κωνσταντινούπολη, μετά από πρόσκληση του ίδιου του σουλτάνου Abdul Aziz (1861-1876), ο οποίος την προσκύνησε³².

Image not found or type unknown

Εικ. 5 Λιθογραφία με την υποδοχή της Αγίας Ζώνης στην Κωνσταντινούπολη. Κωνσταντινούπολη, 1871, λιθογράφος Αδάμ.

Η επίσημη υποδοχή της αγίας Ζώνης στην Κωνσταντινούπολη με την τέλεση πολυπρόσωπης λιτανείας από ορθόδοξους Έλληνες ιερείς και κοσμικούς με λάβαρα, καθώς επίσης πλήθος από θεατές κατοίκους, αλλά και Ευρωπαίους αποδόθηκε σε χάρτινη θρησκευτική εικόνα από τον λιθογράφο Αδάμ στο

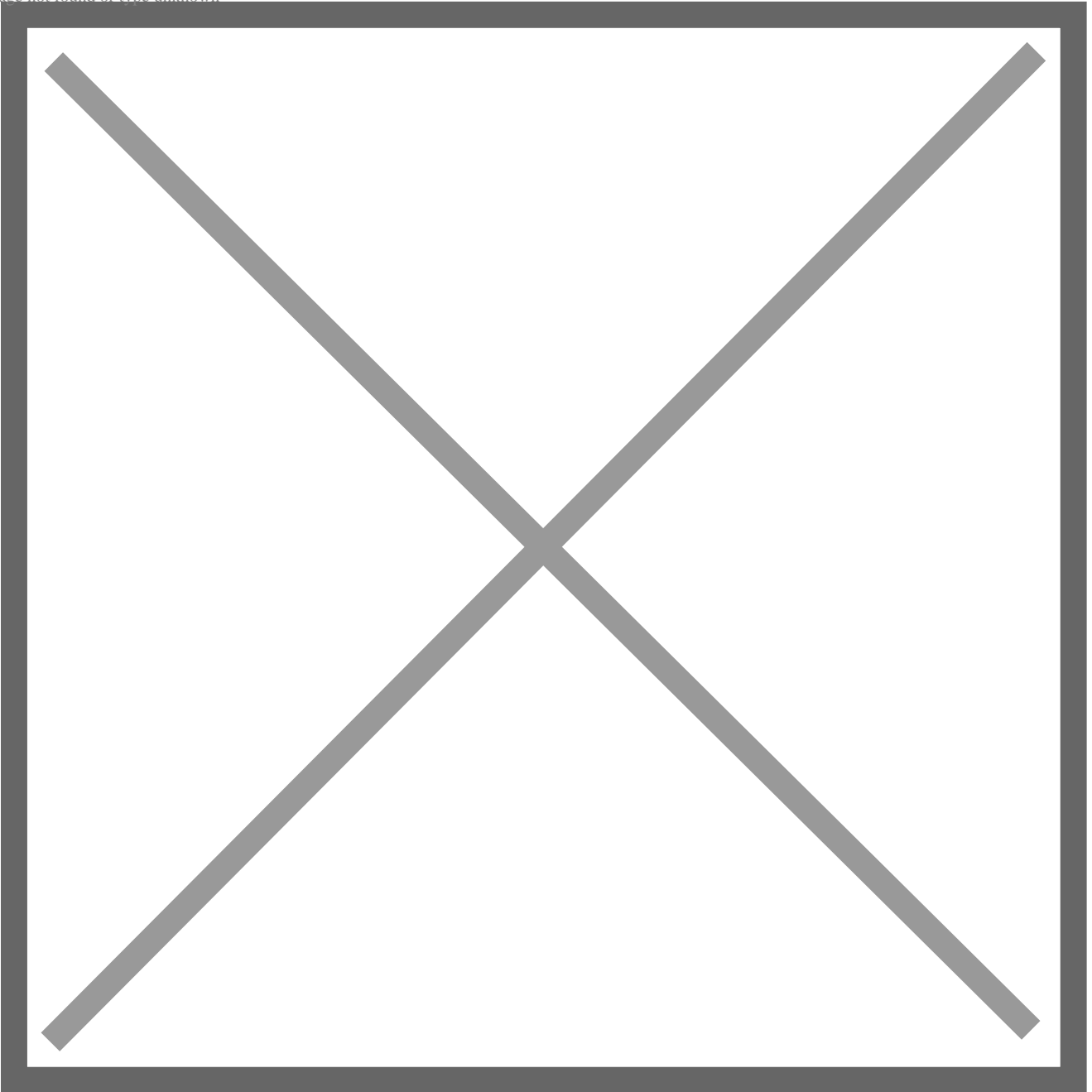
εργαστήριό του το έτος 1871, στην Κωνσταντινούπολη (εικ. 5) 33.

Μετά από παράκληση του μητροπολίτη Ξάνθης, η αγία Ζώνη στάλθηκε στην περιφέρειά του και αγιοζωνίτες επισκέφθηκαν την πόλη (26 Ιανουαρίου 1848) 34.

Η παρουσία τους συνδέεται προφανώς με τις ιδιοκτησίες που η Μονή διατηρούσε μέσα στην πόλη και στην περιφέρειά της από τους υστεροβυζαντινούς χρόνους³⁵.

Η γεωγραφική εγγύτητα της Μονής με τη Θάσο επέτρεπε την ανάπτυξη στενών σχέσεων και επισκέψεις των αγιοζωνιτών πατέρων στο νησί. Ο παπά Σάββας ανέφερε την πάνδημη υποδοχή που επεφύλαξε πλήθος κόσμου, για να ακολουθήσουν αγιασμοί με την αγία Ζώνη στο χωριό Ποταμιά³⁶ (10 Μαΐου 1829) 37.

Image not found or type unknown

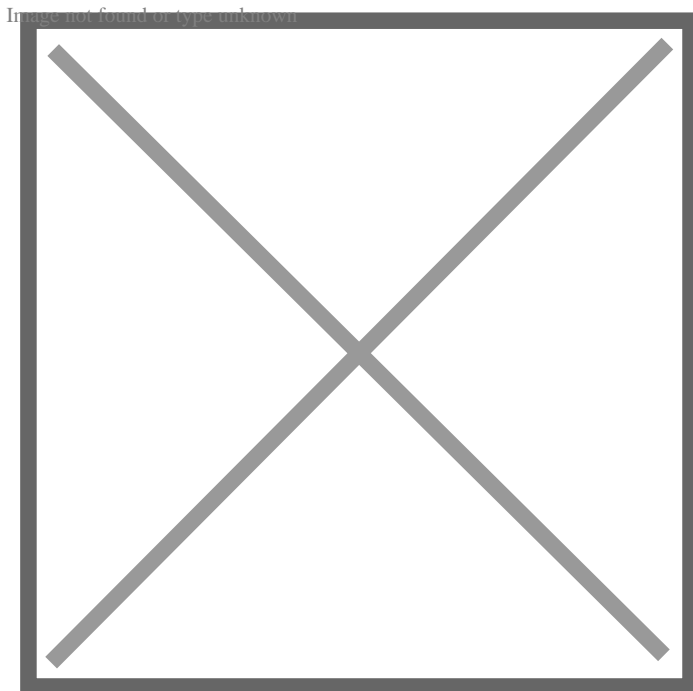
Ιερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου, Αγία Ζώνη.

Για τους αγιασμούς που έκανε ο παπά Σάββας στα χωριά Ποταμιά και Παναγία³⁸ θετικότερη είναι δεύτερη επιστολή του προς τη Μονή (24 Μαΐου 1829). Σε αυτή εξηγείται η πρόσκαιρη διακοπή λόγω της πρόσκλησης του μητροπολίτη Ξάνθης και η συναίνεση των προκρίτων από τα δύο παραπάνω χωριά για συνέχιση των αγιασμών με την επιστροφή της αγίας Ζώνης από την Ξάνθη³⁹. Μέσα στο επόμενο έτος, ο Προηγούμενος Αμβρόσιος επεσήμανε την ανάγκη ανακαίνισης ετοιμόρροπου ναού και του μετοχίου του, που, ωστόσο, δεν κατονομάζονται (10 Απριλίου 1830) ⁴⁰.

Η προτεινόμενη ανασύστασή τους ίσως αφορά το μονύδριο του Αγίου Γεωργίου

στο χωριό Βουλγάρω⁴¹, το οποίο η Μονή κατείχε από το 1808 ⁴², εκτός από άλλο μετόχι⁴³ στο χωριό Λιμένα⁴⁴. Ο αγιοζωνίτης παπά Κωνστάντιος έστειλε «φλωρία ηκοσάρια ήκοσι» από τη Θάσο (2 Νοεμβρίου 1835)⁴⁵. Μπορεί να γίνει λόγος για ένα εγκόλπιο με τμήμα της αγίας Ζώνης, το οποίο οι αγιοζωνίτες έφεραν στο νησί και ο συνάδελφός τους Ιάκωβος από τις Σέρρες αποφάσισε (12 Σεπτεμβρίου 1836) την αποστολή του στην Αίνο⁴⁶.

Οι αγιοζωνίτες πέρασαν επίσης από το χωριό Καζαβήτι⁴⁷, από όπου έστειλαν γράμμα στη Μονή (12 Φεβρουαρίου 1837)⁴⁸. Ο Βασίλης Αυγουστής προσκάλεσε την αγία Ζώνη εξ ονόματος των κατοίκων της «χώρας Παναγίας», προκειμένου να σταματήσει η επιδημία που έχει στοιχίσει τη ζωή κατοίκων (19 Απριλίου 1837).

Εικ. 2. Επιστολή του Βασίλη Αυγουστή από την Παναγία Θάσου, 19 Απριλίου 1837.

Η παραίνεση προς τους επιτρόπους της Μονής «λαβετε καί του μετοχίου το λάδη οπου ενε οκ(άδες): 963: τουλούμηα: 20:» (εικ. 2) δηλώνει την αφιέρωση ελαιοδέντρων στη Μονή, πρακτική γνωστή στο πλαίσιο επαφών πληθυσμών με μονές του Άθω. Κάποιος Σωτήρης, ο οποίος απουσίαζε στην Κωνσταντινούπολη⁴⁹, ήταν προφανώς ο επίτροπος του μετοχίου.

Οι κάτοικοι του χωριού Καλλιράχη⁵⁰ ανέφεραν ευγενικά (24 Απριλίου 1840) ότι διέθεταν καίκι για την επιστροφή της αγίας Ζώνης στη Μονή⁵¹. Οι κάτοικοι του χωριού Βουλγάρω αφιέρωσαν ελαιόδεντρα (26 Μαΐου 1859)⁵². Χάρη στις συχνές επισκέψεις αγιοζωνιτών μοναχών σταδιακά δημιουργήθηκε ένα πλέγμα ιδιοκτησιών της Μονής στο νησί.

[Για να διαβάσετε ολόκληρο το άρθρο πατήστε εδώ](#)

16. AMB, Κώδιξ 118, φ. 76α.

17. Θεόφιλος Βατοπαιδινός, «Χρονικόν», ό.π., 96• Παπάγγελος, «Τα μετόχια», ό.π., 88.

18. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16074α.

19. Προσκυνητάριο Ιεράς Μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου, ό.π., 60• Ιερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου, Θαύματα της Αγίας Ζώνης, Άγιον Όρος 2007, 34.

20. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16025α.

21. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16028α.

22. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16029α-β.

23. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16002α.

24. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16080α-β.

25. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16045α.

26. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16077α.

27. AMB, Κώδιξ 18, φ. 543α.

28. Πλούσια σε καλλιέργειες. Ι. Μπακιρτζής, «Από το 18ο αιώνα μέχρι την απελευθέρωση», Θρησκευτικά μνημεία στο νομό Ξάνθης, Ξάνθη 2005, 81, 83, 85.

29. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16030α.

30. Στ. Β. Μαμαλούκος, «Η αρχιτεκτονική του καθολικού», IMMB, τ. Α', 175, 333, σημ. 18.

31. Π. Κουφόπουλος, Δ. Μυριανθεύς, «Το περιβάλλον και τα εξωμοναστηριακά κτίσματα», IMMB, τ. Α', 207, 333, σημ. 31.

32. Προσκυνητάριο Ιεράς Μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου, ό.π., 64• Θαύματα της Αγίας Ζώνης, ό.π., 35.

33. Ντ. Παπαστράτου, Χάρτινες Εικόνες. Ορθόδοξα Θρησκευτικά Χαρακτικά 1665-1899, τ. ΙΙ, Αθήνα 1986, σ. 577, αρ. 616.

34. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16111α.

35. Actes de Vatopédi, v. I, ό.π., 23, 38, σχ. 5, αρ. 38, 39. P. Soustal, Thrakien. Thake Rodope und Haimimontos, Tabula Imperii Byzantini, 6, Wien 1991, 293. Ν. Μ. Μπονόβας, «Νέα στοιχεία από την ιστορία του βατοπεδινού μετοχίου στη λίμνη

Βιστωνίδα (11ος -12ος αιώνας)», Περί Θράκης 5 (2005-2006), 42-43.

36. Θ. Ι. Βέρρου, Τοπωνύμια και Διοικητική Κατανομή Οικισμών της Μακεδονίας. Μεταβολές στον 20ό αιώνα, Θεσσαλονίκη 2008, 308.

37. AMB, Λυτόν Αρχείο, Φ. 16, αρ. 16031α.

38. Βέρρου, Τοπωνύμια, ό.π., 289.

39. AMB, Λυτόν Αρχείο, Φ. 16, αρ. 16032α.

40. AMB, Λυτόν Αρχείο, Φ. 16, αρ. 16024α.

41. Βέρρου, Τοπωνύμια, ό.π., 67.

42. Παπάγγελος, «Τα μετόχια», ό.π., 88.

43. Παπάγγελος, «Τα μετόχια», ό.π., 88 • Θεόφιλος Βατοπαιδινός, «Χρονικόν», ό.π., 96.

44. Βέρρου, Τοπωνύμια, ό.π., 133.

45. AMB, Λυτόν Αρχείο, Φ. 16, αρ. 16058α.

46. AMB, Λυτόν Αρχείο, Φ. 16, αρ. 16060α.

47. Βέρρου, Τοπωνύμια, ό.π., 141.

48. AMB, Λυτόν Αρχείο, Φ. 16, αρ. 16074α.

49. AMB, Λυτόν Αρχείο, Φ. 16, αρ. 16081α.

50. Βέρρου, Τοπωνύμια, ό.π., 145.

51. AMB, Λυτόν Αρχείο, Φ. 16, αρ. 16047α.

52. AMB, Κώδιξ 18, φ. 459α-β.